

УДК 347.781:81.25

І.Є. Мироненко¹, Є.С. Швець¹, Т.С. Новородовська¹¹ Національна металургійна академія України

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

У статті проаналізовано наукові та нормативно-правові джерела з питань перекладу як об'єкту авторського права. Розглянуто вимоги, які висуваються до науково-технічного перекладу. На основі критерію творчої складової та оригінальності розподілено технічні переклади на такі, що охороняються і не охороняються нормами авторського права. Запропоновано визначення науково-технічного перекладу як об'єкту авторського права. Представлено алгоритм забезпечення правової охорони перекладу, який включає укладення договору щодо перекладу твору між автором і перекладачем, його реєстрацію, подання заявки на реєстрацію до Укрпатенту, експертизу заявочних документів і одержання свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір. Наведено переваги, які надає реєстрація авторського права. Розглянуто основні аспекти авторського договору, який укладається між перекладачем і видавництвом, на етапі комерціалізації прав на переклад.

DOI: 10.34185/0543-5749.2021-1-20-29

Вступ

Сучасний світ характеризується процесами глобалізації та тісної міжнародної співпраці. Науково-технічний прогрес потребує постійного обміну науковими знаннями, результатами наукових досліджень між різними країнами. Напрацювання закордонних науковців можуть використовуватися як підґрунтя для подальших вітчизняних наукових досліджень. Переклад як засіб комунікації сприяє поширенню наукової інформації між носіями різних мов. У зв'язку з цим особливої уваги сьогодні заслуговує науково-технічний переклад, який потребує від перекладача не лише знання мов, а і фахових знань у певній галузі науки і технології. Оскільки переклад є об'єктом авторського права, важливим для перекладача є набуття знань у сфері інтелектуальної власності та формування відповідної правової культури з метою недопущення порушення авторських прав та отримання переваг від результатів своєї творчої діяльності.

Різні аспекти перекладу та перекладацької діяльності стали об'єктом дослідження багатьох науковців: Ольховської А., Кириченко О. А.,

Сибірцева Ю. С., Плохута С. О. Стаття [1] присвячена комплексному аналізу ринку перекладацьких послуг та виявленню новітніх тенденцій у роботі перекладачів. У роботі [2] розглядаються основні особливості, способи та види перекладу науково-технічних текстів.

Питанням перекладу як об'єкту авторського права присвячені роботи Тарасової І. В., Янишина О. К., Яблокової О. У статті [3] розглядаються критерії охороноздатності перекладів. Відзначається, що переклад є об'єктом авторського права за умови його оригінальності та дотримання прав автора оригінального твору; переклад є похідним твором і має залежний характер. У роботі [4] розкрито зміст когнітивного компоненту правової культури перекладача у сфері дотримання авторських прав, проаналізовано права та обов'язки перекладачів. Стаття [5] присвячена виявленню ознак перекладу художнього твору як об'єкту авторського права. Відзначається, що художньому перекладу властиві як загальні ознаки (творчий характер праці творця й наявність певної форми), так і особливі (наявність згоди й схвалення первісного автора

твору; недопущення під час перекладу перекручування художнього задуму автора твору). Багато наукових праць присвячено перекладам художніх творів, належність яких до об'єктів авторського права не викликає сумніву. Незважаючи на наявні дослідження, у науковій літературі недостатньо уваги приділяється саме науково-технічному перекладу як об'єкту авторського права.

Метою дослідження є визначення доцільності правової охорони науково-технічного перекладу як об'єкту авторського права, а також виявлення переваг його державної реєстрації для подальшого використання.

Методика

Для всебічного й глибокого вивчення науково-технічного перекладу серед сукупності об'єктів авторського права використано монографічний метод. На основі аналізу і синтезу наукових на законодавчих джерел з питань перекладацької діяльності та інтелектуальної власності запропоновано визначення науково-технічного перекладу як об'єкту авторського права. На основі методу систематизації виділено види технічних (науково-технічних) перекладів, що охороняються і не охороняються нормами авторського права.

Результати та їх обговорення

Однією з найважливіших сторін життя людини є творча діяльність, яка надає особистості можливість реалізувати свої здібності, розкрити та донести до людей свій талант. В умовах ринкових відносин результати творчої діяльності здатні стати товаром, що приносить дохід його творцю. Разом з тим розвиток будь-якої сфери творчості має особливе значення для всього суспільства [6].

Результати творчої діяльності за умови відповідності критеріям охороноздатності стають об'єктами права інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність представляє собою законодавчо закріплені права на результати творчої інтелектуальної діяльності людини у будь-якій галузі. Інтелектуальна власність як частина цивільного права складається з декількох категорій:

- авторське право і суміжні права;
- право промислової власності;
- права на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.

Авторське право включає сукупність правових норм, які регулюють відносини, що виникають у зв'язку зі створенням і використанням творів науки, літератури і мистецтва, і об'єднує дві основні групи прав: майнові і особисті немайнові права. Історично воно виникло внаслідок потреби охорони й захисту прав авторів оригінальних творів.

Відповідно до статті 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [7] до майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: виключне право на використання твору; виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. Виключне право на використання твору автором (чи іншою особою, яка має авторське право) дозволяє йому використовувати твір у будь-якій формі і будь-яким способом чи забороняти використання твору, у тому числі, переклад твору.

Законодавство визначає переклади творів (похідні твори) як окремий об'єкт авторського права і як окремий вид використання оприлюдненого твору. Закон України «Про авторське право і суміжні права» [7] визначає похідний твір як твір, який є творчою переробкою іншого існуючого твору без завдання шкоди його охороні (анотація, адаптація, аранжування, обробка фольклору, інша переробка твору) чи його творчий переклад на іншу мову.

Процес перекладання – це не просте механічне відтворення сукупності елементів оригіналу, а складне свідоме відбирання кращих варіантів їх передання [8, 9]. У роботах [8, 9] представлено класифікацію перекладів. Зокрема, за ознакою змісту виділено суспільно-політичний, художній і науково-технічний (технічний) переклад. Науково-технічний (технічний) переклад у даній роботі визначається як такий, що використовують для обміну науково-технічною інформацією між людьми, які спілкуються різними мовами. Це результат перекладання (тобто певний текст, що містить певну науково-технічну інформацію) або документносії науково-технічної інформації (наприклад, патент).

Як зазначається у даних роботах, повний переклад наукового тексту здійснюють за такими етапами:

- читання всього тексту з метою усвідомлення змісту;
- поділ тексту на завершені за змістом ча-

стини, їх переклад;

- стилістичне редагування повного тексту (слід оформити текст відповідно до норм літературної мови, усунути повтори; усі терміни і назви мають бути однозначними; якщо думку можна висловити кількома способами, перевагу слід віддати стислому; можна також іншомовне слово без шкоди для змісту замінити українським).

У цих джерелах також розглядаються вимоги, які висуваються до науково-технічного перекладу:

- точність, але не дослівність (перекладаються не окремі слова оригіналу, а його зміст);
- ясність і чіткість (відсутність подвійного змісту, відповідність стилю науково-технічної літератури);
- стислість;
- літературна грамотність (відсутність

форм і зворотів, природних для мови оригіналу, але небажаних для мови перекладу).

Науково-технічна мова складніша за побутову та ділову, саме тому вона вимагає достатнього рівня фахових знань, чіткості мислення та вмілого застосування. Головні труднощі перекладу пов'язані не з перекладом окремих термінів, зафіксованих у термінологічному словнику, а з передачею правильного змісту кожної фрази, якому не завжди відповідає дослівний переклад [10].

Таким чином, можна стверджувати, що діяльність перекладача містить творчу складову, а сам науково-технічний переклад є об'єктом авторського права. Проте не всі переклади будуть охоронятися нормами авторського права. У таблиці 1 покажемо розподіл технічних перекладів на такі, що охороняються і не охороняються авторським правом.

Таблиця 1. Науково-технічні (технічні) переклади, що охороняються і не охороняються нормами авторського права

Об'єкти авторського права (Результат творчої діяльності, критерій оригінальності)	Не є об'єктами авторського права (Відсутність творчої складової, передбачає виконання технічної роботи)
Переклад власне науково-технічної літератури: – наукові статті, – доповіді, – монографії тощо. Переклад науково-технічної літератури навчального характеру: – навчальні посібники; – підручники; – конспекти лекцій тощо. Переклад науково-популярної літератури. Переклади складених авторами баз даних, креслень, інженерних планів, комерційних пропозицій на технічну тематику	Підрядковий переклад науково-технічної літератури: – усний синхронний або послідовний; – письмовий. Автоматизований переклад з використанням комп'ютерних технологій, машинний переклад. Переклад технічної документації: – технічні паспорти; – інструкції з експлуатації механізмів і машин; – патенти; – сертифікати тощо. Зворотній переклад науково-технічної літератури.

Отже, на основі розглянутих наукових та законодавчих джерел можемо сформулювати визначення науково-технічного перекладу як об'єкта авторського права – це результат творчої діяльності перекладача, який полягає у вираженні твору науково-технічного характеру іншою мовою, відмінною від оригіналу цього твору, зі збереженням правильного змісту і стилістичних особливостей тексту.

Варто відзначити, що перекладачі не є співавторами твору і не несуть відповідальності за зміст твору один одного, при цьому, існують

переклади, які можуть бути схвалені автором (авторизовані).

При опублікуванні або іншому використанні перекладу обов'язково потрібно зазначити автора оригінального твору, якому належать майнові права (які передаються за договором) та немайнові права на цей твір (які залишаються на завжди за автором).

Для здійснення перекладу обов'язково потрібен дозвіл автора оригінального твору – укладання авторського ліцензійного договору між автором оригінального твору та перекладачем.

Зазвичай, такий договір укладає автор або володілець прав із тією фізичною або юридичною особою, яка має намір використати його твір (наприклад, між видавництвом перекладу і видавництвом оригіналу) із зазначенням прав, що передаються на відповідний строк і територію. При цьому потрібно звернути увагу на те, щоб у договорі були присутні права й перекладача (фізичної або юридичної особи) на використання твору в переробці чи перекладі.

Слід урахувати також те, що, згідно з чинним українським законодавством, автор, який передав видавництву чи перекладачеві право на переклад, все одно залишає за собою право протидіяти будь-якому спотворенню чи перекручуванню твору (його зміни), що може зашкодити його честі та гідності. Тому після завершення перекладу твору не зайвим буде показати готовий варіант авторові оригіналу аби пересвідчитись, що той не має претензій до перекладача щодо інтерпретації твору [11].

Майнові права на переклад існують протягом терміну чинності майнового авторського права – усе життя автора та 70 років після його смерті, тому перед перекладом твору потрібно переконатись, що майнові права ще діють, у іншому разі переклад твору може бути здійснено без дозволу автора.

Переклад твору може здійснюватися не з оригінального твору, а з проміжного – перекладу оригіналу на іншу мову, у цьому разі, потрібен дозвіл як на переклад у автора проміжного твору, так і у автора оригінального твору.

Надання дозволу на переклад твору іншою мовою є ліцензійним договором. Автор може залишити за собою право під час дії договору на переклад давати дозвіл на переклад тією самою мовою й іншим особам (невиключна ліцензія), проте в договорі на переклад може оговорюватися умова, згідно з якою автор бере на себе обов'язок не видавати такого дозволу [12]. Також можлива передача виключних майнових прав на здійснення та використання перекладу від автора до перекладача.

Такі договори не підлягають обов'язковій державній реєстрації, вона здійснюється за бажанням сторін.

Для реєстрації договорів, які стосуються права на твір, сторона договору або її довірена особа повинна направити на адресу Укрпатенту низку документів у паперовій формі:

- заяву, викладену українською мовою,

що складається за встановленою формою;

- примірник твору у матеріальній формі;
- примірник авторського договору, що засвідчує передачу (відчуження) майнового права на твір або примірник авторського договору про передачу права на використання твору;

– якщо передачу (відчуження) майнових прав або права на використання твору здійснює особа, яка має виключне майнове право на твір, але не є автором, до заявки додається документ, що підтверджує її виключне майнове право на цей твір;

- документ про сплату збору за підготовку до реєстрації договору, який стосується права автора на твір, або копія документа, що підтверджує наявність пільг;

– довіреність, оформлена в установленому порядку, якщо заявка від імені суб'єкта авторського права подається довіреною особою, або копія довіреності, засвідчена відповідно до законодавства

Якщо заявка відповідає встановленим вимогам, приймається рішення про реєстрацію договору (протягом місяця). В іншому випадку заявнику надається обґрунтоване рішення про відмову в реєстрації. На підставі рішення про реєстрацію договору відомості про його реєстрацію заносяться до Державного реєстру договорів, які стосуються права автора на твір [13].

У тому разі, якщо переклад твору виконано із дотриманням прав автора оригінального твору, його згідно із вимогами законодавства, зафіксовано на матеріальному носії (паперовому чи електронному), перекладач може оформити авторські права на такий переклад.

Формально, авторські права вже існують за допомогою знаків сповіщення, найбільш застосованою формою яких є знак «копірайту» – © та зазначення року створення перекладу. Такий спосіб охорони може бути достатнім тільки для тих творів, які не передбачено впроваджувати в комерційний процес.

Якщо ж на меті у власника прав на переклад є отримання доходу від його використання, слід застосовувати більш юридично сильні форми охорони – державну реєстрацію прав та одержання державного свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір.

Для цього необхідно на адресу Укрпатенту направити пакет заявочних документів:

- заяву, викладену українською мовою, що складається за встановленою формою;

- примірник перекладу в матеріальній формі;
- документ, що свідчить про факт і дату оприлюднення твору (за наявності);
- документ про сплату збору за підготовку до державної реєстрації авторського права на твір та державного мита за видачу свідоцтва або копія документа, що підтверджує наявність пільг;
- довіреність, оформлену в установленому порядку, якщо заявка від імені автора або його спадкоємця подається довіреною особою;
- документ, що засвідчує перехід у спадщину майнового права автора (якщо заявка подається спадкоємцем автора).

Отже, на рисунку 1 представимо алгоритм забезпечення правової охорони перекладу.

Наявність свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір надасть його власнику низку переваг. Так свідоцтво є найкращим способом підтвердження авторства та права власності при вирішенні спорів (наприклад, у судах), при оформленні спадщини тощо. Також наявність охоронних документів позитивно впливають на ділову репутацію як фізичної, так і юридичної

особи. Але основною причиною, яка спонукає до отримання свідоцтва, є перспектива комерційного використання прав на твір.

Саме на етапі комерціалізації власник прав на науково-технічний переклад отримує прибуток від їх використання. Як відомо, введення об'єкта права інтелектуальної власності в господарський обіг може відбуватися декількома шляхами: використання у власному виробництві; внесення прав на нього до статутного капіталу підприємства; передача або продаж прав. Так майнові права на науково-технічний переклад можуть бути внесені до статутного капіталу підприємства замість реальних коштів. Також перекладач може отримати додатковий прибуток за рахунок надання дозволу на використання науково-технічного перекладу іншим особам (наприклад, публікація у видавництві). В авторському договорі, який укладається між перекладачем і видавництвом, обов'язково повинні бути прописані такі аспекти, як обсяг прав, що передаються, розмір і порядок виплати винагороди, територія, на якій будуть чинними передані права, термін дії договору.

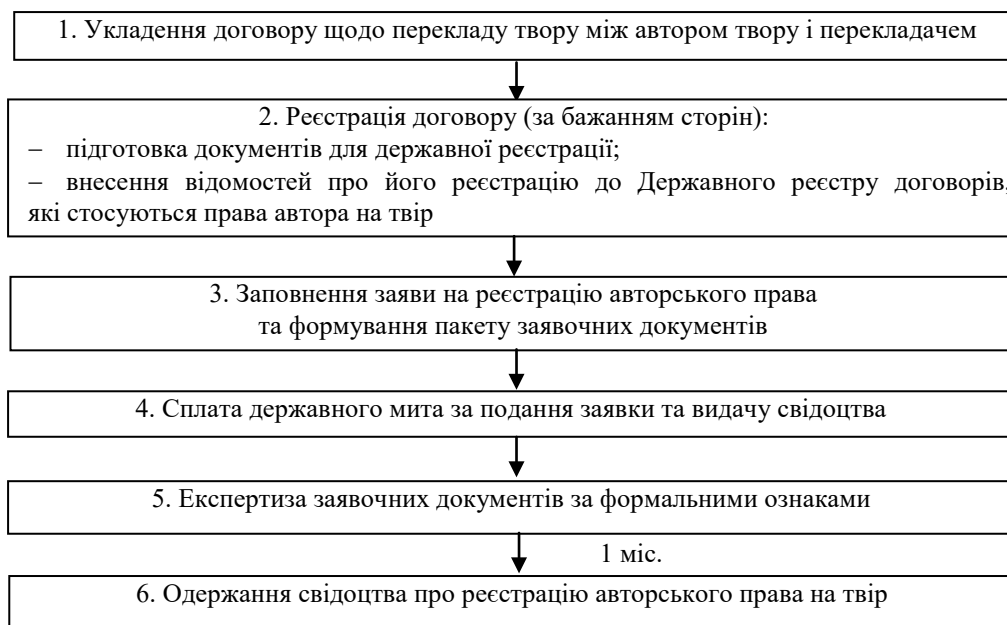

Рис. 1. Порядок державної реєстрації авторського права на переклад

Виплата винагороди може здійснюватися одноразово (паушальний платіж) і періодично (роялті) в залежності від обсягів продажу. Вибір

порядку виплати винагороди залежить від домовленостей перекладача і видавництва. Якщо власник прав не впевнений у великих продажах,

то вигідніше зупинитися на одноразовій винагороді. Якщо ж переклад має високі комерційні перспективи і великий тираж, доцільно обрати варіант роялті. Таким чином, отримання прибутку є основною метою державної реєстрації авторських прав.

Висновки

Отже, науково-технічний (технічний) переклад, який насичений великою кількістю термінів, і до якого висувається низка вимог (точність, чіткість, стислість, літературна грамотність тощо) потребує від перекладача достатнього рівня фахових знань. Оскільки науково-технічний переклад є об'єктом авторського права, кожен перекладач повинен також володіти знаннями у сфері інтелектуальної власності, щоб уникнути порушень авторських прав інших осіб та отримати переваги від результатів своєї творчої діяльності.

При цьому переклад стає об'єктом авторського права у випадку наявності творчої складової і відповідності критерію оригінальності. Тому переклади технічних паспортів, інструкцій, сертифікатів тощо не будуть об'єктами авторського права, на відміну від перекладів монографій, підручників, посібників. У зв'язку з цим у роботі технічні (науково-технічні) переклади розподілені на такі, що охороняються і не охороняються нормами авторського права.

Оскільки науково-технічний переклад є похідним твором, його здійснення потребує укладання авторського договору між автором оригінального твору та перекладачем. За цим договором можуть передаватися виключні або невиключні майнові права. За бажанням сторін даний договір може бути зареєстрований в Укрпатенті.

Після укладання договору та здійснення перекладу важливо зареєструвати свої права на нього, отримавши свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. Наявність свідоцтва є обов'язковим для подальшої комерціалізації прав на переклад, зокрема, при внесенні авторських прав до статутного капіталу підприємства або через передачу прав на публікацію у видавництві.

Бібліографічний список

1. Ольховська А. Аналіз сучасного перекладацького ринку як основа для побудови методики навчання перекладу. *Молодь і ринок*. 2016. №3 (134). С.94-100.

2. Кириченко О. А., Сибірцева Ю. С., Плехута С. О. Особливості науково-технічних текстів, типові труднощі перекладу та шляхи їх подолання. *Філологічні трактати*. 2014. Том 6, № 1. С.85-90.

3. Тарасова І. В. Особливості перекладу як об'єкту авторського права. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2013. № 1077. Випуск № 15. Серія «ПРАВО». С. 196-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2013_1077_15_52 (дата звернення: 20.04.2021)

4. Янишин О. К. Формування правової культури перекладача у сфері авторського права: когнітивний аспект. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. К.: Гнозис, 2015. Дод. 1 до Вип. 35, Том VII (58): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». С. 573–581.

5. Яблокова О. Особливості перекладу художнього твору як первісного та похідного об'єкта авторського права. *Юридичний вісник*. 2020. №4. С.189-194.

6. Крижна В. М., Яркіна Н. Є. Право інтелектуальної власності України: Конспект лекцій / За ред. В. І. Борисової. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2008. 112 с.

7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. Дата оновлення: 14.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 20.04.2021)

8. Рибалко І. В., Ткач Л. М. Особливості перекладу наукових текстів: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 52 с.

9. Новикова Ю. М., Чернишова Л. І. Українська мова за професійним спрямуванням для студентів технічних ВНЗ: конспект лекцій. Донецьк: Світ книги, 2013. 195 с.

10. Мучка М. З. Специфіка науково-технічного перекладу з німецької українською мовою. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Вип. № 3(81), 2015. С. 35-39.

11. Афанасьєва К. О. Правові аспекти підготовки до друку перекладів. *Наукові записки Інституту журналістики*, Т. 44, 2011. С. 138–142.

12. Підпригора О. А., Бутнік-Сіверський О. Б., Дроб'язко В. С. та ін. Право інтелектуаль-

ної власності. Підручник для студ. вищих навч. закл.; під ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. К.: ІнЮре, 2004. 670 с.

13. Державне підприємство "Український інститут інтелектуальної власності". URL: <https://ukrpatent.org/> (дата звернення: 20.04.2021).

References

1. Olkhovska, A. (2016). Analiz suchasnoho perekladatskoho rynku yak osnova dlia pobudovy metodyky navchannia perekladu [Analysis of the modern translation market as a basis for building a methodology for teaching translation]. *Molod i rynok*, 3 (134), 94-100

2. Kyrychenko, O. A., Sybirtseva Yu. S., Plokhuta S. O. (2014). Osoblyvosti naukovo-tekhnichnykh tekstiv, typovi trudnoshchi perekladu ta shliakhy yikh podolannia [Features of scientific and technical texts, typical translation difficulties and ways to overcome them]. *Filolohichni traktaty*, 6.(1), 85-90

3. Tarasova, I. V. (2013) Osoblyvosti perekladu yak ob'ektu avtorskoho prava [Features of translation as an object of copyright]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. 1077. Issue 15. Series "LAW"*, 196-200. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2013_1077_15_52 (access date: 20.04.2021)

4. Yanyshyn, O. K. (2015). Formuvannia pravovoi kultury perekladacha u sferi avtorskoho prava: kohnityvnyi aspekt [Formation of legal culture of the translator in the field of copyright: cognitive aspect]. *Humanitarnyi visnyk DVNZ "Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody". Annex 1, Issue 35, Volume VII (58): Thematic issue "Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehtatsii do yevropeiskoho osvithnoho prostoru"*, 573-581

5. Yablokova, O. (2020). Osoblyvosti perekladu khudozhnoho tvoriv yak pervisnoho ta

pokhidnoho ob'ekta avtorskoho prava [Features of the translation of a work of art as a primary and derivative object of copyright]. *Yurydychnyi visnyk*, 4, 189-194

6. Kryzhna, V. M., Yarkina, N. Ye. (2008). Pravo intelektualnoi vlasnosti Ukrainy [Intellectual property law of Ukraine]: Konspekt lektsii. Kharkiv: Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy

7. Pro Avtorske Pravo i Sumizhni Prava: Zakon Ukrainy 1993, No 3792-XII (2020) [On copyright and related rights: Law of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

8. Rybalko, I. V., Tkach, L. M. (2013). *Osoblyvosti perekladu naukovykh tekstiv [Features of translation of scientific texts]: Navchalnyi posibnyk*. Dnipropetrovsk: NmetAU

9. Novykova, Yu. M., Chernyshova, L. I. (2013). *Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam dlia studentiv tekhnichnykh VNZ [Ukrainian language for professional purposes for students of technical universities]: konspekt lektsii*. Donetsk: Svit knyhy

10. Muchka, M. Z. (2015). Spetsyfika naukovo-tekhnichnoho perekladu z nimetskoi ukrainskoiu movoiu [Specifics of scientific and technical translation from German into Ukrainian]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Filolohichni nauky*, 3(81), 35-39

11. Afanasieva, K. O. (2011). Pravovi aspekty pidhotovky do druku perekladiv [Legal aspects of preparation for printing translations]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*, 44, 138-142

12. Pidpryhora, O. A., Butnik-Siverskyi, O. B. & Drobiazko V. S. (2004). *Pravo intelektualnoi vlasnosti [Intellectual property rights]. Pidruchnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv*. Kyiv: InIure

13. Derzhavne pidpriemstvo "Ukrainskyi instytut intelektualnoi vlasnosti". Retrieved from: <https://ukrpatent.org/>

Мироненко Ірина Євгеніївна, доцент, кандидат технічних наук, доцент кафедри інтелектуальної власності та управління проектами, Національна металургійна академія України (м. Дніпро, Україна). ORCID ID: 0000-0002-3012-4763. E-mail: i.drach.nmetau@gmail.com

Швець Євгенія Сергіївна, старший викладач кафедри інтелектуальної власності та управління проектами, Національна металургійна академія України (м. Дніпро, Україна). ORCID ID: 0000-0001-7396-6744. E-mail: belikovaevg@ukr.net

Новородовська Тетяна Сергіївна, доцент, кандидат біологічних наук, доцент кафедри інтелек-

туальної власності та управління проектами, Національна металургійна академія України (м. Дніпро, Україна). ORCID ID: 0000-0002-4654-843X. E-mail: tetiana.novo@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Мета – визначення доцільності правової охорони науково-технічного перекладу як об'єкту авторського права, а також виявлення переваг його державної реєстрації для подальшого використання.

Методика. Для всебічного й глибокого вивчення науково-технічного перекладу серед сукупності об'єктів авторського права використано монографічний метод. На основі аналізу і синтезу наукових та законодавчих джерел з питань перекладацької діяльності та інтелектуальної власності запропоновано визначення науково-технічного перекладу як об'єкту авторського права. На основі методу систематизації виділено види технічних (науково-технічних) перекладів, що охороняються і не охороняються нормами авторського права.

Результати. Проведені дослідження підтвердили необхідність державної реєстрації авторських прав на науково-технічний переклад. Основними причинами, які спонукають перекладачів до отримання свідоцтва, є можливість підтвердження авторства та права власності при вирішенні спорів, а також перспектива комерційного використання прав на переклад. Розглянуто основні способи комерціалізації прав на переклад, зокрема, при внесенні авторських прав до статутного капіталу підприємства або через передачу прав на публікацію у видавництві.

Наукова новизна. Науково-технічні переклади систематизовано за критерієм творчої складової та оригінальності на такі, що є об'єктами авторського права і не є такими. Сформульовано визначення науково-технічного перекладу як об'єкта авторського права. Побудовано алгоритм забезпечення правової охорони перекладу, який включає укладення договору між автором оригінального твору і перекладачем, його державну реєстрацію, оформлення і подання заявки на реєстрацію авторського права на переклад до Укрпатенту, експертизу заявки і отримання свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір.

Практична цінність. Результати проведеного дослідження можуть бути використані перекладачами у свої професійній діяльності з метою недопущення порушення авторських прав та отримання переваг від результатів своєї творчої діяльності, а також як основа для подальших досліджень щодо технічних (науково-технічних) перекладів як об'єктів авторського права.

Ключові слова: науково-технічний переклад, авторське право, правова охорона, державна реєстрація, використання, авторський договір.

Iryna Myronenko, Associate Professor, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Intellectual Property and Projects Management, National Metallurgical Academy of Ukraine (Dnipro, Ukraine). ORCID ID: 0000-0002-3012-4763. E-mail: i.drach.nmetau@gmail.com

Yevheniia Shvets, Assistant of the Department of Intellectual Property and Projects Management, National Metallurgical Academy of Ukraine (Dnipro, Ukraine). ORCID ID: 0000-0001-7396-6744. E-mail: belikovaevg@ukr.net

Tetiana Novorodovska, Associate Professor, Candidate of Biological Sciences, Associate Professor of the Department of Intellectual Property and Projects Management, National Metallurgical Academy of Ukraine (Dnipro, Ukraine). ORCID ID: 0000-0002-4654-843X. E-mail: tetiana.novo@gmail.com

FEATURES OF LEGAL PROTECTION AND USE OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL TRANSLATION AS AN OBJECT OF COPYRIGHT

The goal is to determine the expediency of legal protection of scientific and technical translation as an object of copyright, as well as to identify the advantages of its state registration for further use.

Methods. The monographic method was used for comprehensive and in-depth studying of scientific and technical translation among the set of copyright objects. Based on the analysis and synthesis of scientific and legislative sources on translation activities and intellectual property, it is proposed to define scientific and

technical translation as an object of copyright. On the basis of the method of systematization, the types of technical (scientific and technical) translations, both protected and not protected by copyright, are distinguished.

Results. The carried-out studies have confirmed the need for state registration of copyright for scientific and technical translation. The main reasons that motivate translators to obtain a certificate are the possibility of confirming authorship and ownership in dispute resolution, as well as the prospect of commercial use of translation rights. The main methods of commercialization of translation rights are considered, in particular, when copyright is added to the authorized capital of an enterprise or by transferring publication rights to a publishing house.

Originality. Scientific and technical translations are systematized according to the criterion of the creative component and originality into those that are objects of copyright and those that are not. The definition of scientific and technical translation as an object of copyright has been formulated. An algorithm has been built to ensure the legal protection of the translation, which includes the conclusion of an agreement between the author of the original work and the translator, its state registration, preparing and filing of an application for registration of copyright for translation to Ukrpatent, examination of the application and obtaining a certificate of registration of copyright for the work.

Practical implications. The results of this research can be used by translators in their professional activities in order to prevent copyright infringement and to benefit from the results of their creative activities, and also as a basis for further research on technical (scientific and technical) translations as objects of copyright.

Key words: scientific and technical translation, copyright, legal protection, state registration, use, copyright agreement.

Мироненко Ирина Евгеньевна, доцент, кандидат технических наук, доцент кафедры интеллектуальной собственности и управления проектами, Национальная металлургическая академия Украины (г. Днепр, Украина). ORCID ID: 0000-0002-3012-4763. E-mail: i.drach.nmetau@gmail.com

Швец Евгения Сергеевна, старший преподаватель кафедры интеллектуальной собственности и управления проектами, Национальная металлургическая академия Украины (г. Днепр, Украина). ORCID ID: 0000-0001-7396-6744. E-mail: belikovaevg@ukr.net

Новородовская Татьяна Сергеевна, доцент, кандидат биологических наук, доцент кафедры интеллектуальной собственности и управления проектами, Национальная металлургическая академия Украины (г. Днепр, Украина). ORCID ID: 0000-0002-4654-843X. E-mail: tetiana.novo@gmail.com

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ПЕРЕВОДА КАК ОБЪЕКТА АВТОРСКОГО ПРАВА

Цель – определение целесообразности правовой охраны научно-технического перевода как объекта авторского права, а также выявление преимуществ его государственной регистрации для дальнейшего использования.

Методика. Для всестороннего и глубокого изучения научно-технического перевода среди совокупности объектов авторского права использован монографический метод. На основе анализа и синтеза научных и законодательных источников по вопросам переводческой деятельности и интеллектуальной собственности предложено определение научно-технического перевода как объекта авторского права. На основе метода систематизации выделено виды технических (научно-технических) переводов, охраняемых и неохраняемых нормами авторского права.

Результаты. Проведенные исследования подтвердили необходимость государственной регистрации авторских прав на научно-технический перевод. Основными причинами, которые побуждают переводчиков к получению свидетельства, являются возможность подтверждения авторства и права собственности при разрешении споров, а также перспектива коммерческого использования прав на перевод. Рассмотрены основные способы коммерциализации прав на перевод, в частности, при вне-

сении авторских прав в уставный капитал предприятия или путем передачи прав на публикацию в издательстве.

Научная новизна. Научно-технические переводы систематизированы по критерию творческой составляющей и оригинальности на являющиеся объектами авторского права и не являющиеся таковыми. Сформулировано определение научно-технического перевода как объекта авторского права. Построен алгоритм обеспечения правовой охраны перевода, который включает заключение договора между автором оригинального произведения и переводчиком, его государственную регистрацию, оформление и подачу заявки на регистрацию авторского права на перевод в Укрпатент, экспертизу заявки и получение свидетельства о регистрации авторского права на произведение.

Практическая ценность. Результаты проведенного исследования могут быть использованы переводчиками в своей профессиональной деятельности с целью недопущения нарушения авторских прав и получения преимуществ от результатов своей творческой деятельности, а также в качестве основы для дальнейших исследований относительно технических (научно-технических) переводов как объектов авторского права.

Ключевые слова: научно-технический перевод, авторское право, правовая охрана, государственная регистрация, использование, авторский договор.

Рукопис надійшов 25.01.2021 р.